

Elämäkerta etäällä elämästä

Aura Korppi-Tommola: Miina Sillanpää. Edelläkävijä. SKS 2016. 176 s. ISBN 978-952-222-724-9

Ottaessani professori Aura Korppi-Tommolan *Miina Sillanpää: Edelläkävijä* -teoksen arvioitavaksi ajatukseenani oli tarkastella sitä suhteessa Irma Sulkusen vuonna 1989 julkaistuun, elämäkerralliseen tutkimukseen, *Naisen kutsumus: Miina Sillanpää ja sukupuolten maailmojen erkaantuminen*. Jouduin kuitenkin luopumaan alkuperäisestä suunnitelmastani, sillä teokset eivät ole arviotavissa rinnakkain samoin kriteerein. Sulkusen teos oli akateemiselle yhteisölle suunnattu tutkimus, joka keskittyi Miina Sillanpään (1866–1952) kautta suomalaisen sosialidemokraattisen naisliikkeen kehitykseen ja liikkeen ajamaan sosiaalipolitiikkaan sekä niiden taustoihin ja aatteellisiin ulottuvuuksiin. Sulkusen teos pyrki purkamaan myös Miina Sillanpäähän liitettyjä myyttejä tuomalla esille henkilön julkisen toiminnan takaa.

Aura Korppi-Tommola on puolestaan kirjoittanut suurelle yleisölle suunnatun tietokirjan, jossa Miina Sillanpää nostetaan historian parrasvaloihin hänen syntymänsä 150-vuotisjuhlavuoden kunniaksi. Teos rakentaa Sillanpäästä kuvaa suomalaisen työväenliikkeen merkittävimpänä naisvaikuttajana ja edelläkävijänä, jonka vaikutus on nähtävissä suomalaisessa yhteiskunnassa yhä edelleen. Korppi-Tommola viittaa useisiin akateemisiin tutkimuksiin, mutta teosta ei liene kuitenkaan tarkoitettu akateemiseksi tutkimukseksi. Kirjassa ei käytetä alaviitteitä kontekstoivaan tutkimuskirjallisuuteen tai alkuperäisaineistoon muutamaa hajanaista pöytäkirjamerkintää ja lakipykälää lukuun ottamatta. Teos sisältää kuitenkin kirjallisuusluettelon, jonka avulla mainittujen tutkimusten jäljille on mahdollista päästä.

Otsikoinnistaan huolimatta Korppi-Tommolan teos ei ole myöskään varsinainen elämäkerta, jossa Miina Sillanpään elämänvaiheita ja toimintaa käsiteltäisiin yksityiskohtaisesti. Tiiviin ja kokonaisvaltaisen elämäkerrallisen esityksen sijaan Sillanpää toimii enemmänkin keskushahmona, jonka kautta teoksessa käydään läpi lastensuojelun ja naisten oikeuksien kehittymistä 1800-luvun lopulta aina 2010-luvulle. Huomio kiinnittyy suomalaisen yhteiskunnan ohella myös lasten ja naisten oikeuksiin kansainvälisesti. Lukuun ottamatta kuvausta Miina Sillanpään köyhästä lapsuudesta ja hänen loputtomasta ahkeruudestaan Sillanpää henkilö jää lukijalle kovin etäiseksi. Teos keskittyykin lähes

yksinomaan Sillanpään julkiseen toimintaan esittäen hänet suomalaisen sosiaalipolitiikan ja kansainvälisen tasa-arvokehityksen esitaistelijana. Käsitteilytapa muistuttaa monin paikoin ”suurmieskertomusta”, jossa yksittäisestä henkilöstä rakennetaan hyveellisyydeseensä myyttinen sankari. Pahimmillaan tämä johtaa siihen, että Sillanpää vaikuttaa ikään kuin tekstiin pakotetulta tai päälle liimatulta hahmolta. Esimerkiksi kirjan sisältämässä katsauksessa kansainvälisen lastensuojelun kehitykseen ei mainita lainkaan Sillanpään kansainvälisiä yhteyksiä tai hänen vaikutustaan ulkomailla. Luvun viimeisessä kappaleessa Korppi-Tommola kuitenkin toteaa Miina Sillanpään vaikuttaneen ”ratkaisevasti lasten kohtelun ja elinolojen parantamiseen.” (s. 47)

Muut 1900-luvun alkupuolen sosialidemokraattisen naisliikkeen johtohahmot saavat kirjassa statistin roolin. Esimerkiksi liikkeen linjaan merkittävästi vaikuttaneet ja kansanedustajina toimineet Lida Aalle-Teljo, Hilja Pärssinen ja Hanna Karhinen ohitetaan lyhyillä maininnoilla. Erityisesti Aalle-Teljon ja Pärssisen ohittaminen on ongelmallista, sillä he olivat sosialidemokraattisen naisliikkeen poliittisen linjan pääideologeja jo ennen Miina Sillanpään mukaantuloa. Sillanpää oli toki yksi liikkeen vaikuttajista, mutta myös hänen kanssaan samojen yhteiskunnallisten tavoitteiden eteen taistelleet naiset olisivat ansainneet enemmän huomiota. Aate- ja työtovereiden tarkastelu Sillanpään rinnalla olisi mahdollistanut Sillanpään henkilökohtaisten ominaisuuksien ja toiminnan syvemmän pohdinnan.

Täysin noteeraamatta Sillanpään kanssa työskennelleiden sosialidemokraattisten naisten saavutukset eivät toki jää. Esimerkiksi Sillanpään vuoden 1926 ministerinimityksen ulkomaista uutisointia kuvatessaan Korppi-Tommola tuo esille usein sivuutetun mielenkiintoisen yksityiskohdan. Hän toteaa kansainväliseltä lehdistöltä jääneen huomiotta, että Suomen ensimmäisenä naispuolisena ministerinä juhlistu Sillanpää ei ollut ensimmäinen hallitusvastuuta saanut suomalainen nainen, sillä jo vuoden 1918 kansanvaltuuskunnassa istui kaksi naista (Hanna Karhinen ja Hilja Pärssinen).

Muiden naisliikkeen toimijoiden jättäminen Sillanpään varjoon on osaltaan myös paradoksaalista, sillä Korppi-Tommola painottaa läpi teoksen ”sillanpääläistä” kollektiivisuutta ja yhteistyötä sosialidemokraattisen naisliikkeen toimintamallina. Teos antaa turhanakin ruusuisen kuvan liikkeen ilmapiiristä esittäessään Sillanpään sen kiistattomana johtohahmona. Todellisuudessa naisliikkeessä käytiin ainakin ennen Suomen itsenäisyyttä ja kansalaissotaa jatkuvaa, paikoin hyvin kiivaaksi yltynttä, sisäistä keskustelua poliittisesta lin-

jasta, toimintatavoista sekä sen johtohahmojen ominaisuuksista. Korppi-Tommolakin mainitsee useaan otteeseen, kuinka monet Miina Sillanpään aikalaiset sosialidemokraatit, työtoverit ja myöhemmät tutkijat ovat kuvanneet Sillanpäästä röhkeäksi, laskelmoivaksi ja jopa tunnekylmäksi henkilöksi, mutta tarkemmin hänen persoonaansa kohdistuvaa kritiikkiä ei teoksessa avata. Ristiriidat sivuutetaan kääntämällä huomio Sillanpään henkilökohtaisiin saavutuksiin sekä hänen neuvottelukyvystään johtuvaan arvostukseen yli puoluerajojen.

Paikoin, kuten toisen maailmansodan jälkeen säädettyä Lex Miinaksi nimettyä kotiapulaislakia käsitellessään, Korppi-Tommola asettaa sosiaalipoliittiset uudistukset laajempaan yhteiskunnalliseen ja poliittiseen kontekstiin. Yleisesti teoksen ongelmakohta on kuitenkin selkeän näkökulman, kontekstoinnin ja kronologian puuttuminen, minkä vuoksi lukijan on ajoittain vaikea saada otetta käsiteltävästä asiasta. Osittain tämä johtuu teoksen kunnianhimoisesta aikajänteestä, jossa yksin kansiin on pyritty kuromaan 150 vuoden kehitys. Ongelmallisuus korostuu teoksen keskittyessä Miina Sillanpään kuoleman jälkeen naisten ja lasten oikeuksissa tapahtuneeseen kehitykseen. Teoksen lähestymistapaa kuvaa hyvin Lex Miinan purkamisen (1977) jälkeiseen lainsäädäntötyöhön sekä yhteiskunnan rakenne- ja asennemuutokseen keskittyvä osio, jossa vuosikymmenien kehitys on tiivistetty kolmelle sivulle. Näillä sivuilla Korppi-Tommola käy läpi samanaikaisesti vanhempien hoitovapaita, lasten päivähoitoa, kotiapulaisten aseman muutosta, kotitalousvähennystä, naisjärjestöjen ajamaa 6+6+6 -mallia sekä Keskustapuolueen suosimaa tapaa järjestää pienten lasten hoito.

Huolimatta siitä, että Miina Sillanpää jää monin paikoin hyvin irralliseksi hahmoksi, Korppi-Tommolan teos nostaa esille Sillanpään työn kautta tärkeitä ja vaikeita yhteiskunnallisia kysymyksiä. Teos ei keskity vain lasten ja naisten aseman kehittymisen kuvailuun, vaan ottaa myös kantaa nyky-yhteiskunnan ongelmiin sekä paikallisella että globaalilla tasolla. Korppi-Tommola antaa tunnustusta erityisesti YK:n toiminnalle lasten ja naisten aseman parantamisessa. Hän kuitenkin korostaa, että työ tasa-arvoisen ja turvallisen maailman saavuttamiseksi on yhä kesken. Varsinkin teoksen loppupuolella Korppi-Tommola toteaa lapsityövoiman, ihmiskauden ja prostituution olevan yhä suuri ongelma globaalisoituneessa maailmassa. Suomen sisäisistä ja länsimaita koskevista ongelmista hän kiinnittää huomion erityisesti markkinavetoisen yhteiskunnan eriarvoistumiseen sekä kansantalouden ongelmiin, joiden

ehkäiseminen oli keskeisellä sijalla myös Miina Sillanpään elämäntyössä.

Korppi-Tommolan teos toimii katsauksena Miina Sillanpään elämäntyöhön. Teos kuitenkin rakentaa Sillanpäästä suurta kertomusta pyyteettömänä ja virheisiin sortumattomana hahmona, josta ahkeruus ja määrätietoisuus tekivät työväen naisliikkeen juhlitun edelläkävijän ja lopulta Suomen ensimmäisen naisministerin. Säröjen ja ristiriitojen tarkempi käsittely olisi tuonut syvyyttä Sillanpäähen henkilönä, mutta osoittanut myös hänen ja koko sosialidemokraattisen naisliikkeen työn haasteellisuuden suomalaisen sosiaalipoliittikan kehittäjänä. Toisaalta teos kääntää katseen naisten ja lasten oikeuksien kehittämiseen globaalilla tasolla. Pyrkimys tiivistää suomalaisen ja globaalin sosiaalipoliittikan kehitys 1800-luvun lopulta aina nykypäivään saakka suhteellisen lyhyeen teokseen pakottaa kuitenkin hyvin pintapuoliseen käsittelyyn, jossa selkeä näkökulma hukkuu asiatulvan alle. Pintapuolisen ja paikoin poukkoilevan jäsenyyksen lisäksi teos keskittyy täysin poliittisiin instituutioihin ja järjestöihin. Naisten ja lasten oikeuksien kehittymisen yhteydessä ei mainita lainkaan esimerkiksi kansainvälisen feministisen liikkeen instituutioiden ulkopuolella tehdyn työn tai internetaikakauden verkossa tapahtuvan kansalaisvaikuttamisen merkitystä. Kokonaisuudessa teoksesta jääkin vaikutelma Miina Sillanpään juhluvuodeksi tilatusta kirjasta, jossa kirjoittajalle ei ole varattu tarpeeksi aikaa keskittyä teoksen taustatyöhön, kirjoittamiseen ja lopulliseen jäsentämiseen.

MIKKO KEMPPAINEN, FM
TAMPEREEN YLIOPISTO